

Ocak 2021

Dünya Su Ürünleri Üretimi (bin ton)¹

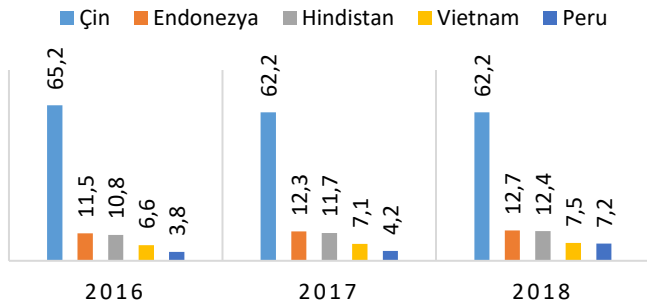
	2014	2015	2016	2017	2018	Değişim (%) ²
AVCILIK						
Deniz	79.338	80.462	78.263	81.203	84.408	3,95
İçsu	11.045	11.149	11.365	11.908	12.021	0,95
Toplam	90.383	91.611	89.628	93.111	96.429	3,56
YETİŞTİRİCİLİK						
Deniz	26.225	27.039	28.578	30.055	30.782	2,42
İçsu	44.329	45.772	47.978	49.554	51.339	3,60
Toplam	70.554	72.811	76.556	79.609	82.121	3,16
TOPLAM ÜRETİM	160.937	164.422	166.184	172.720	178.550	3,38

Kaynak: FAO (Erişim Tarihi 09.01.2021) ¹/ Üretim rakamlarına su bitkileri ve deniz memelileri dâhil değildir. ²Son iki yılın değişimini göstermektedir.

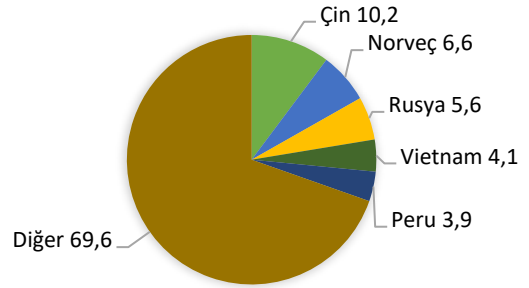
Dünya toplam su ürünleri üretimine yıllar itibarıyla bakıldığında avlanan su ürünleri miktarında dalgalanmalar varken, yetiştiricilik üretiminin yıllar içinde daha fazla arttığı görülmektedir. Yapılan bilimsel araştırmalara göre, önümüzdeki yıllarda su ürünlerine olan yatırımın daha da genişleyerek artacağı, 2030 yılında yetiştiricilik yoluyla elde edilen su ürünleri miktarının avcılıkla elde edilen su ürünleri miktarına eşit olacağı ve uzun vadede yetiştiricilik sektörünün avcılık sektörünü geçeceği tahmin

edilmektedir. Birleşmiş Milletler Tarım ve Gıda Örgütü FAO tarafından 2018 yılında dünya su ürünleri üretimi 179 milyon ton olarak açıklanmıştır. Dünya üretimi ülkeler bazında değerlendirildiğinde üretimin homojen bir şekilde dağılmadığı, özellikle Asya kıtasının sektörde açık ara önde olduğu net şekilde görülmektedir. Dünya su ürünleri üretiminde hem avcılık hem de yetiştiricilik sektöründe Çin 62,2 milyon ton ile lider konumda olup Çin'i Endonezya, Hindistan, Vietnam ve Peru izlemektedir.

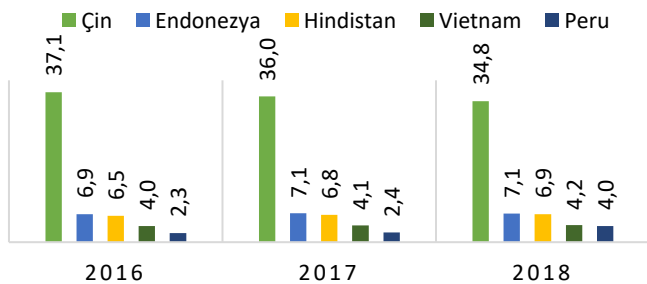
Su ürünleri üretiminde önemli ülkeler (milyon ton)

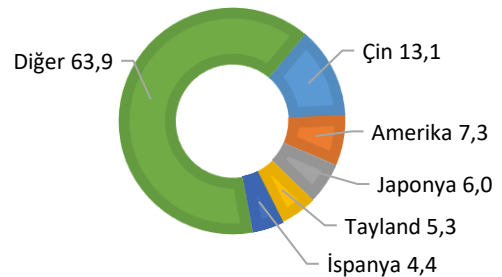
Su ürünleri ihracatında önemli ülkeler (2018, %)

Su ürünleri üretiminde önemli ülkeler (%)

Su ürünleri ithalatında önemli ülkeler (2018, %)

Su ürünleri, dünyada en çok ticareti yapılan gıda ürünlerinden biridir. 2018 yılında 67 milyon ton balık ve su ürünleri, yani toplam üretimin %38'i uluslararası ticarete konu olmuştur. Su ürünleri üretiminde en büyük üretici ülke olan Çin, ihracatta da lider konumda bulunmaktadır. Çin'i Norveç, Rusya, Vietnam ve Peru izlemektedir. 2018 yılında dünya genelinde 41,5 milyon su ürünleri ihracatının

mali değeri 167 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Su ürünleri ithalatının %70'i gelişmiş ülkeler tarafından yapılmaktadır. Dünyada su ürünleri ithalatında ilk sırada 5,3 milyon ton ile Çin gelmekte olup, 2,9 milyon ton ile ABD ikinci ülke konumundadır. Dünya geneline bakıldığında 39,8 milyon ton su ürünleri ithalatı mali değeri ise 162 milyar dolardır.

Türkiye Su Ürünleri Arz ve Kullanımı (ton)

	2015	2016	2017	2018	2019	Değişim (%) ²
Üretim	672.241	588.715	630.820	628.631	836.524	33,1
İthalat ¹	110.761	82.074	100.444	98.315	90.684	-7,8
TOPLAM ARZ	783.002	670.789	731.264	726.946	927.208	27,5
Tüketim	661.949	519.181	572.490	546.737	514.640	-5,9
İhracat ¹	121.053	145.469	156.681	177.500	200.226	12,8
TOPLAM KULLANIM	783.002	664.650	729.171	724.237	714.866	-1,3
Değerlendirilmeyen	6.070	6.139	2.093	3.115	3.233	3,8
Kişi Başına Tüketim (kg)	6,2	5,5	5,5	6,1	6,3	3,3

Kaynak: TÜİK Dış Ticaret İstatistikleri (Erişim Tarihi 08.01.2021) Su Ürünleri İstatistikleri (2021) ¹/2019 yılından itibaren İthalat İhracat rakamlarına 010690009011 ve 020890700000 GTİP kodları dahil edilmiştir. ²Son iki yılın değişimini göstermektedir.

Su ürünleri yetiştiriciliği:

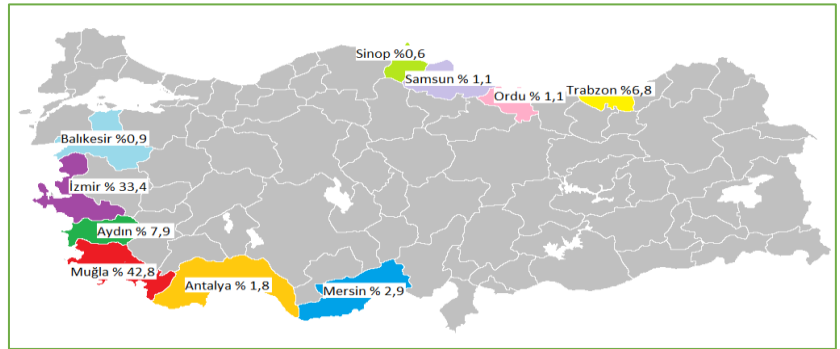
Su ürünleri üretiminin %44,6'sını yetiştiricilik ürünleri oluşturmaktadır. Su ürünleri yetiştiriciliği 2019 yılında bir önceki yıla göre %14 artış göstererek 373 bin 356 ton olarak gerçekleşmiştir. Yetiştiricilik üretiminin %69'u denizlerde (Muğla %43), %31'i iç sularda (Elazığ %19) gerçekleşmiştir. Ülkemizdeki yetiştiricilik üretiminin neredeyse tamamı levrek, çipura ve alabalıktan oluşmaktadır.

Su ürünleri avcılığı:

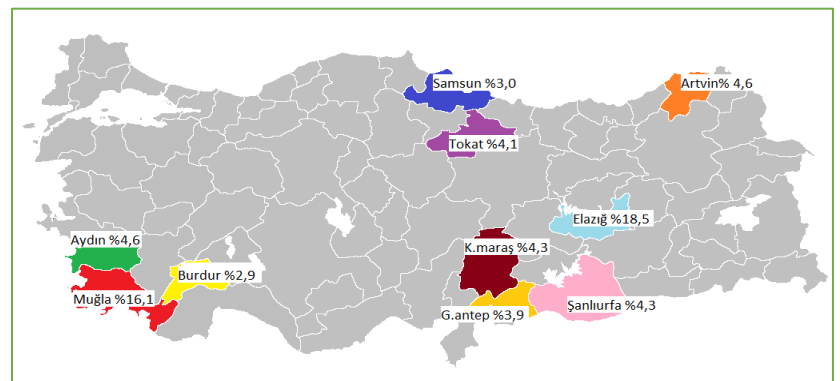
2019 yılında toplam avcılık üretiminin %93'ü denizlerden sağlanmıştır. Denizlerimizden avlanılan en önemli tür hamsidir. Bu türün av miktarındaki değişikliği su ürünleri üretim miktarında da önemli değişikliklere neden olmaktadır. Hamsinin 2013 yılından sonra av miktarında azalışına rağmen 2019 yılında bir önceki yıla göre %173 oranında artış olmuştur.

Kişi başına ortalama su ürünleri tüketimi, 2019 yılında bir önceki yıla oranla %3,3 artarak 6,26 kg olarak gerçekleşmiştir.

Denizde yetiştiricilik yapılan iller

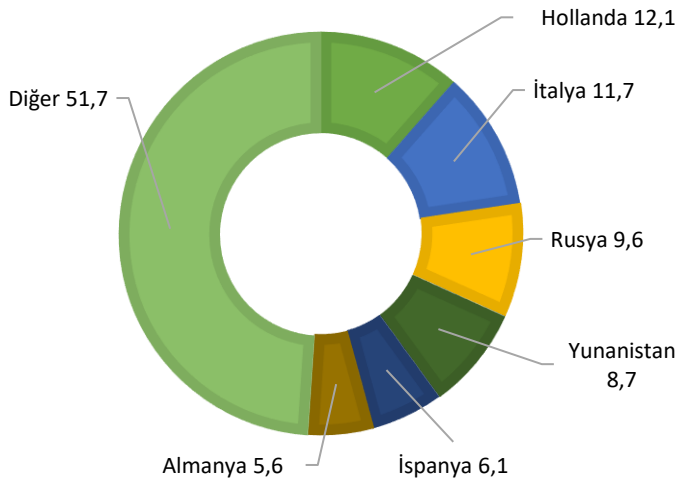

İç sularda yetiştiricilik yapılan iller

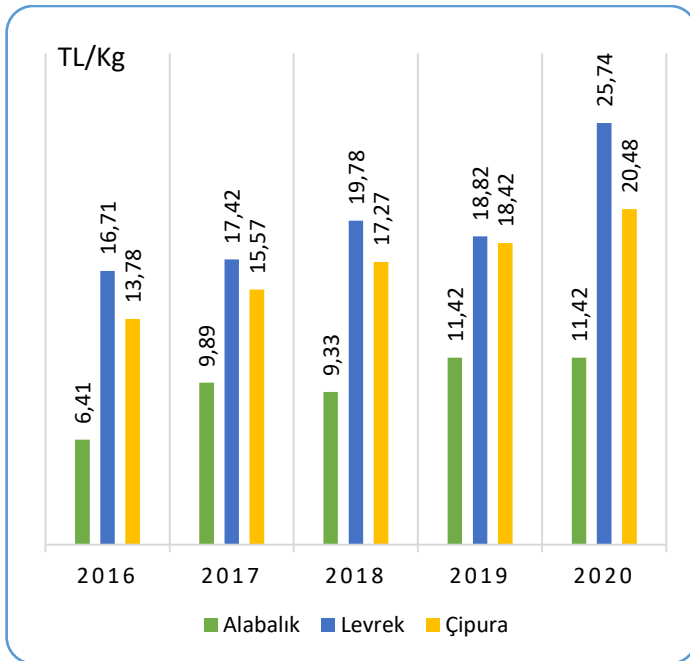
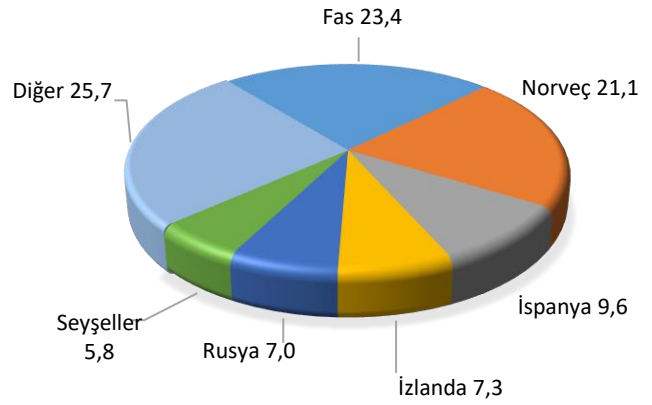

Türkiye'de Su Ürünleri Destekleme Politikaları: Su ürünleri yetiştiriciliğinde, yeni türler üretimi 1,50TL/kg, kapalı sistem üretim 1,50TL/kg, kilogram üstü alabalık üretimi 1,50 TL/kg, toprak havuzlarda balık yetiştiriciliği 1,00 TL/kg, alabalık üretimi 0,75TL/kg, sazan üretimi 0,50 TL/kg, midye üretimi 0,10 TL/kg ve hastalıktan arı kuluçkahane damızlık alabalık 60 TL/adet destek verilmektedir. Su ürünleri yetiştiricilik belgesi bulunan ve entansif yetiştiricilik yapanlar destekleme kapsamındadır. Ayrıca 2020 yılından itibaren, istilacı yabancı türlerle mücadele kapsamında balon balığı avcılığında 5 TL/adet destek ödemesi yapılmaktadır.

Türkiye'nin ülkelere göre su ürünleri ihracatı (2019, %)

Türkiye'nin ülkelere göre su ürünleri ithalatı (2019, %)

2020 yılında alabalık üretici fiyatı bir önceki yıla göre değişiklik göstermeyerek 11,42 TL/kg olarak gerçekleşmiştir. 2020 yılı Aralık ayında bir önceki yılın aynı ayına göre de fiyat değişikliği olmamış 11,62 TL/kg olarak belirlenmiştir. 2020 yılında çipuranın üretici fiyatı bir önceki yıla göre %10 oranında artış göstermiş 20,48TL/kg olarak gerçekleşmiştir. 2020 yılı Aralık ayında bir önceki yılın aynı ayına göre %10,32 artış göstererek 21,79 TL/kg olmuştur. 2020 yılında Levrek üretici fiyatı bir önceki yıla göre %27 oranında artmış ve 25,74 TL/kg olmuştur. 2020 yılı Aralık ayında bir önceki yılın aynı ayına göre %83,60 oranında artarak 32,89 TL/kg'a ulaşmıştır. Türkiye'de ortalama balık tüketici fiyatlarına bakıldığında 2009-2014 yılları arasında fiyat dalgalanmaları çok fazla olmamakla beraber 2019 ve 2020 yılları arasında %17,2'lik bir artış olmuştur.

Tüketici Fiyatı (TL/kg)	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Balık	17,64	17,54	20,37	23,65	28,91	33,89

TÜİK verilerine göre, Türkiye su ürünleri üretiminde 2019 yılında son beş yıla göre en büyük artışı göstermiş olup, ithalatta ise %7,8 oranında azalış kaydedilmiştir. Türkiye 2019 yılında en fazla su ürünleri ithalatını Fas'dan gerçekleştirmiştir. Su ürünleri ithalat değerinde ise %35'lik payla Norveç ilk sırada yer almaktadır. Norveç'ten özellikle somon ve uskumru/kolyoz ithalatı yapılmaktadır.

2019 yılında üretilen Su ürünleri dünya genelinde 80 ülkeye ihraç edilmiştir. Bir önceki yıla göre %13'lük artışla ihracat miktarı 200 bin 226 ton olarak kaydedilmiştir. Bu ihracat miktarı 1 milyar \$'a karşılık gelmektedir.

Yetiştiricilik ürünlerinde yem fiyatlarındaki değişimler ürün satış fiyatını doğrudan etkilemektedir. Yem ham maddelerinin çoğunlukla ithal ediliyor olması ve yetiştirilen balıkların önemli miktarının ihraç ürünü olması nedeniyle yetiştiricilik ürünlerinin fiyatları üzerinde döviz kurlarının da etkisi bulunmaktadır.

Yem Fiyatları (TL/Kg)	2016	2017	2018	2019	2020	Değişim %
Alabalık Yemi	4,64	5,58	8,38	11,32	13,97	23,41
Levrek Yemi	4,62	5,58	8,11	10,05	12,33	22,69

Kaynak: GKGM (Erişim tarihi:13.01.2021)

Gıda Kontrol Genel Müdürlüğü verilerine göre 2020 yılında alabalık ve levrek yemi kg fiyatı bir önceki yıla göre değerlendirildiğinde; alabalıkta %23,4'lük bir artışla ortalama 14TL/kg'a, levrekte ise %22,7'lik artışla ortalama 12 TL/kg'a yükselmiştir.

GENEL DEĞERLENDİRME

Birleşmiş Milletler Tarım ve Gıda Örgütü (FAO) verilerine göre; su ürünleri üretiminde, avcılık yoluyla yapılan üretim son yıllarda nispeten sabit bir seyir göstermiş olup, su ürünleri avcılığı toplam üretimi 90 milyon ton seviyelerinde seyretmektedir. Su ürünleri yetiştiricilik üretimi ise sürekli olarak artmakta ve tüm gıda ürünleri üretimi içerisinde en hızlı büyümeyi göstermektedir. Dünya su ürünleri üretiminde hem avcılık hem yetiştiricilik alanlarında Çin lider konumda olup, 2018 yılında dünya üretiminin %62,2 sini karşılamıştır.

Dünya üretimine benzer şekilde; Türkiye'nin su ürünleri yetiştiricilik üretimi artmaya devam etmekte ve toplam üretim içerisinde yetiştiriciliğin payı yükselmektedir.

FAO'nun 2020 yılı verileri incelendiğinde; 2018 yılı dünya su ürünleri ihracatının değeri 167 milyar dolara ulaşmıştır. Dünya su ürünleri üretiminin büyük bir kısmı uluslararası pazarlama kanallarında işlem görmüştür.

Son yıllarda su ürünleri yetiştiriciliği üretimi ve işleme teknolojilerindeki gelişmelere paralel olarak Türkiye'nin su ürünleri ihracatında da önemli bir artış görülmüştür. 2019 yılındaki ihracat-ithalat verileri incelendiğinde, ihracatın,

ithalattan miktar olarak 110 bin ton, parasal değer olarak 836 milyon dolar daha fazla olduğu görülmektedir.

Tarım Orman Bakanlığı tarafından uygulanan politikalar, su ürünleri yetiştiriciliğinin geliştirilmesine yönelik yapılan desteklemeler sayesinde su ürünleri yetiştiricilik üretimi her yıl artmaktadır. Bu gelişmenin gelecekte de devam etmesi ve toplam su ürünleri üretiminde yetiştiricilik oranının artacağı beklenmektedir.

2020'nin ilk aylarından beri tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19'un su ürünleri üretimini önemli derecede etkilemiştir. Global anlamda su ürünleri ticaretinde kilit konumda olan ithalat ve ihracatçıları (rakamlar açıklanmış olmamakla birlikte) olumsuz yönde etkilediği bilinmektedir.

Türkiye su ürünleri yetiştiriciliğinde, 2020 yılının ilk aylarında hava şartlarının uygunluğu sayesinde balık hasadının planlanan tarihten önce yapılmış olması COVID-19'un üretim miktarına etkisini önlemiştir. Fakat tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de 2020 yılında özellikle su ürünleri ihracatında daralma olduğu tahmin edilmektedir.

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ (TEPGE)

Enstitümüz tarım, gıda, çevre ve kırsal kalkınma konularında ekonomik araştırmalar yaparak ve/veya yaptırarak başta T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı olmak üzere, kamu ve özel sektörde karar alıcı birimleri bilgilendirmeyi, böylece araştırma sonuçlarına dayalı politikalarla/kararlarla ülke tarımının gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bilgi çağının gereklerini yerine getirebilen, konusunda üzerine düşen görevleri yapmaya yetkin ve güçlü bir kurumsal yapıya ulaşmayı hedeflemektedir.

<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge>

Bilgi için: F. Tuğba ÇÖTELİ, fatmatugba.coteli@tarimorman.gov.tr, +90 312 2875833